

Giải pháp tổ chức hoạt động âm nhạc theo hướng tiếp cận đa văn hóa cho trẻ mẫu giáo tại Thành phố Cần Thơ

Nguyễn Thị Thoại Mỹ

ThS, Giảng viên Bộ môn Giáo dục Tiểu học – Mầm non,

Khoa Sư phạm, Trường Đại học Cần Thơ

Received: 28/10/2024; Accepted: 15/11/2024; Published: 19/11/2024

Abstract: Organizing music activities with a multicultural approach involves combining various musical products with different nuances within the same music education activity or having teachers select musical content from domestic ethnic groups or foreign music to teach children. This aims to equip children with an understanding of the cultural diversity of the music of the ethnic groups living together, including folk melodies and traditional songs from different regions, selecting a rich variety of songs, or using music to play games and musical instruments from various ethnic groups. This helps to instill in children an attitude of respect for the traditional cultural values of music, develop their ability to appreciate music, and recognize the characteristics of certain music genres suitable for children.

Keywords: Music activities, multicultural approach, preschool children.

1. Đặt vấn đề

Thời đại 4.0 cho trẻ cơ hội thụ hưởng những giá trị mới nhưng cũng đồng thời đặt ra nhiều quan ngại về những người làm văn hóa giáo dục. Chính vì thế, để con người hướng tới những văn minh hiện đại mà không quên đi những giá trị văn hóa, các nét đặc trưng của từng vùng miền khác nhau của dân tộc Việt Nam. Thì việc đưa trẻ mầm non tiếp cận với văn hóa truyền thống là việc làm vô cùng cần thiết trong giai đoạn hiện nay. Giáo dục âm nhạc theo hướng tiếp cận đa văn hóa giúp trẻ am hiểu về nhiều nền văn hoá [2]. Thường giáo dục âm nhạc theo phương thức chỉ tập trung vào lối nhạc cụ hoặc một nền văn hóa. Tiếp cận này mở rộng phạm vi gồm nhiều loại âm nhạc và truyền thống từ các cộng đồng, dân tộc khác nhau trong khu vực và trên thế giới.

Tại Thành phố Cần Thơ, nền văn hóa dân tộc thiểu số cùng sinh sống đan xen với cộng đồng người Việt (Kinh), đồng nhất là dân tộc Khmer, kế đến là dân tộc Hoa, đây là nhóm dân tộc tiêu biểu có quá trình lịch sử định cư, sinh sống ổn định, gắn bó lâu đời trên vùng đất Cần Thơ qua nhiều thế hệ. Ngoài ra, còn một số ít dân tộc khác như Chăm, ... Vì thế việc giúp trẻ tiếp cận đa văn hóa âm nhạc đã và đang được các nhà trường, giáo viên áp dụng và hưởng ứng nhiệt tình. Tuy nhiên, một số giáo viên còn lựa chọn các bài hát, bản nhạc cũng như hình thức tổ chức chưa phong phú, đa dạng, và sự kết hợp lồng ghép giữa các thể loại văn hóa âm nhạc của các vùng miền chưa được nhiều. Bên cạnh đó, khối lượng đồ

dùng, dụng cụ âm nhạc, đồ chơi tự tạo, trang thiết bị dạy học còn ít, trẻ được tiếp cận chưa nhiều. Việc lựa chọn phương pháp dạy học và giúp trẻ tiếp cận văn hóa âm nhạc, bài dạy âm nhạc chưa đảm bảo hoặc chưa có sự lồng ghép, chưa tạo được hứng thú trong các hoạt động giáo dục âm nhạc.

Do vậy việc lựa chọn các hình thức tổ chức hoạt động âm nhạc cũng như các bài hát, bản nhạc phù hợp và đưa ra các giải pháp gây hứng thú trong các hoạt động âm nhạc cho trẻ ở lứa tuổi này là vô cùng cần thiết. Việc tổ chức hoạt động giáo dục âm nhạc cho trẻ theo hướng mở, đặc biệt là tiếp cận đa văn hóa âm nhạc là một trong những hình thức hấp dẫn, thu hút được sự chú ý, tham gia của trẻ.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Thực trạng

- Thuận lợi:

Hầu hết các trường mầm non tại Thành phố Cần Thơ được đầu tư xây dựng cơ sở vật chất đảm bảo tiêu chuẩn, tiêu chí chuẩn quốc gia mức độ 2. Các trường đã thiết kế được phòng nghệ thuật dành riêng cho hoạt động giáo dục âm nhạc.

Tại địa phương nguồn nguyên vật liệu tự nhiên rất phong phú.

Phần đa trẻ có sức khỏe tốt, nhanh nhẹn.

- Khó khăn:

Trang thiết bị đồ dùng đồ chơi phục vụ cho các hoạt động âm nhạc của trẻ ở nhóm lớp mặc dù đã được quan tâm đầu tư tích cực tuy nhiên còn hạn chế về số lượng, chưa đa dạng phong phú, chưa được đổi

mới thường xuyên nên chưa gây được hứng thú và thu hút trẻ.

Một số giáo viên chưa tận dụng sáng tạo lồng ghép hình thức tổ chức làm tăng hứng thú cho trẻ trong các hoạt động âm nhạc.

Một số trẻ đến lớp còn nhút nhát, rụt rè, vốn từ của trẻ còn hạn chế, ít giao lưu, giao tiếp với cô và bạn, chưa mạnh dạn tham gia vào các hoạt động âm nhạc.

2.2. Giải pháp tổ chức hoạt động âm nhạc theo hướng tiếp cận đa văn hóa cho trẻ mẫu giáo tại Thành phố Cần Thơ

2.2.1. Lựa chọn âm nhạc, hình thức, phương pháp tổ chức hoạt động giáo dục phù hợp

Đối với trẻ mẫu giáo, giáo dục âm nhạc theo tiếp cận theo đa văn hóa thì mục tiêu được mở rộng hơn cụ thể: Trẻ có khả năng cảm nhận về đẹp trong thiên nhiên, sinh hoạt, lao động, cuộc sống, trong tác phẩm nghệ thuật, âm nhạc dân gian; có khả năng thể hiện cảm xúc sáng tạo trong các hoạt động âm nhạc dân gian; Yêu thích, hào hứng, tham gia vào các hoạt động dân gian, có ý thức giữ gìn bảo vệ và phát huy bản sắc văn hóa dân tộc qua các hoạt động âm nhạc.

Hình 2.1. Hoạt động âm nhạc với hình thức biểu diễn Nhảy sạp tại trường mầm non Rạng Đón

Sử dụng âm nhạc từ các nền văn hóa dân tộc khác nhau: Sử dụng âm nhạc từ nhiều nền văn hóa giúp khám phá và trải nghiệm sự đa dạng của âm nhạc [1]. Hãy cho trẻ nghe các bài hát dân ca, nhạc dân tộc, nhạc hiện đại từ các quốc gia khác nhau. Trẻ sẽ có cơ hội tiếp xúc với các giai điệu và lời bài hát mang tính bản địa. Từ đó mở rộng hiểu biết về âm nhạc và văn hóa của các dân tộc trong khu vực và có thể rộng hơn là các quốc gia trên thế giới. Giáo viên có thể thông qua việc truyền đạt các giá trị văn hóa từng cụm dân tộc thông qua âm nhạc. Đồng thời, cần tránh so sánh

và đánh giá các nền văn hóa. Thay vào đó khuyến khích sự hiểu biết và tôn trọng sự đa dạng của chúng.

Trong quá trình tổ chức hoạt động âm nhạc theo hướng tiếp cận đa văn hóa căn cứ vào tình hình thực tế của trường, lớp cũng như điều kiện thực tế của địa phương tôi lựa chọn chọn các bài hát, bản nhạc, xây dựng các hoạt động giáo dục âm nhạc gắn liền với cuộc sống hàng ngày của trẻ, với văn hóa địa phương nơi trẻ sinh sống, các hoạt động văn hóa lễ hội dân gian để bảo tồn và phát triển văn hóa truyền thống và từ đó đưa ra phương pháp, hình thức tổ chức hoạt động giáo dục phù hợp và đảm bảo tính đa dạng văn hóa: đa dạng về thể loại, đa dạng về văn hóa các dân tộc... lồng ghép với các hoạt động giáo dục kỹ năng như: nghe nhạc, hát, vận động, trò chơi âm nhạc, chơi nhạc cụ âm nhạc...

Ví dụ: Ở chủ đề Quê hương, tôi lựa chọn bài dạy hát: Cần Thơ quê em (Khánh Vinh), Quê hương tươi đẹp (dân ca Nùng), Inh là ơi (dân ca Thái) để giúp trẻ biết về vẻ đẹp của quê hương Tây Bắc và tổ chức hoạt động nghe hát bài: Em đi giữa biển vàng (Bùi Đình Thảo), sau đó tổ chức cho trẻ chơi các trò chơi với nhạc cụ âm nhạc của người Mường: chơi với

cồng chiêng, trồng com...

2.2.2. Thiết kế môi trường và chuẩn bị đồ dùng, dụng cụ âm nhạc phù hợp

Việc thiết kế môi trường phù hợp, sáng tạo và đa dạng cũng vô cùng quan trọng, góp phần tạo nên hiệu quả tốt cho hoạt động giáo dục âm nhạc. Hãy khuyến khích sự hòa nhập giữa các trẻ từ các nền văn hóa khác nhau. Điều này giúp tạo ra một môi trường học tập đa

văn hóa và đa sắc màu. Nhà trường đã có phòng học nghệ thuật riêng và ngay từ đầu năm học tôi đã cùng các giáo viên trong trường được trang trí sáng tạo, phù hợp, đa dạng, sưu tầm các loại đồ dùng, nhạc cụ âm nhạc của các vùng miền để phục vụ cho hoạt động giáo dục âm nhạc, thiết kế và sắp xếp đồ dùng, dụng cụ âm nhạc phù hợp, đa dạng ở các góc: Dành riêng một khoảng để thiết kế sân khấu biểu diễn, có tủ trang phục biểu diễn gồm các loại trang phục dân tộc như: Chăm, Mường, Dao, Thái, Kinh, đàn piano, các loại nhạc cụ dân tộc như: Sáo, trồng com, mõ, chiêng...và đầy đủ trang thiết bị khác phục vụ cho hoạt động giáo dục âm nhạc. Ngoài ra, cần thiết kế

góc nghệ thuật của lớp riêng, có các loại trang phục biểu diễn được làm từ nguyên vật liệu.

Bên cạnh đó, đồ dùng dụng cụ âm nhạc giúp trẻ tăng trí nhớ, hình thành thói quen cảm thụ những giai điệu trong từng bài hát quen thuộc với cuộc sống của trẻ. Vì vậy, việc lựa chọn và chuẩn bị đồ dùng, dụng cụ âm nhạc cần phải đa dạng, phong phú, có đầy đủ kích thước hình dạng khác nhau phù hợp hơn với mục đích và nhu cầu sử dụng. Tận dụng nguồn nguyên vật liệu tự nhiên sẵn có trong trường và nguồn nguyên vật liệu tự nhiên ngoài trường để làm nên những đồ dùng, dụng cụ âm nhạc, luôn chuẩn bị sẵn đồ dùng để phục vụ cho hoạt động giáo dục âm nhạc.

Đối với trẻ mầm non khi lựa chọn đồ dùng, dụng cụ âm nhạc phải đảm bảo tính an toàn và phù hợp với đối tượng sử dụng, đặc biệt là đồ dùng làm từ nguyên vật liệu tự nhiên[4]. Các nguyên vật liệu sử dụng làm đồ dùng âm nhạc phải sạch sẽ khô ráo và đảm bảo an toàn như: không độc hại, không sắc nhọn, không gai góc, gằn gù với trẻ. Giáo viên có thể giới thiệu các nhạc cụ truyền thống của các nền văn hóa khác nhau cho trẻ. Trẻ tìm hiểu và trải nghiệm với các nhạc cụ của các dân tộc giúp học được cách chơi. Hiểu được giá trị văn hóa và sự đa dạng của các truyền thống âm nhạc trên thế giới.

Việc dạy trẻ hát và chơi nhạc cụ của các nền văn hóa khác nhau khuyến khích sự tham gia tích cực và sáng tạo của trẻ. Trẻ có cơ hội thực hành và trải nghiệm âm nhạc từ các nền văn hóa khác nhau. Từ cách hát cho đến kỹ thuật chơi nhạc cụ. Điều này giúp trẻ phát triển kỹ năng âm nhạc đa dạng và hiểu biết sâu hơn về các truyền thống âm nhạc.

2.2.3. Tổ chức các hoạt động âm nhạc gắn liền với văn hóa địa phương

Việc tổ chức các hoạt động liên quan là một phần không thể thiếu trong giáo dục âm nhạc. Tham quan các lễ hội âm nhạc truyền thống là một cách tuyệt vời để trẻ em được trải nghiệm trực tiếp không khí và âm nhạc của văn hóa địa phương. Thông qua việc tham gia vào các hoạt động như nhảy múa, hát hò cùng cộng đồng. Trẻ em không chỉ học được về âm nhạc mà còn về các giá trị văn hóa và truyền thống được thể hiện trong từng nốt nhạc.

Mời các nghệ sĩ âm nhạc địa phương đến biểu diễn tại trường giúp gần gũi hơn với trẻ mầm non. Những buổi biểu diễn này là cơ hội để trẻ em tận hưởng âm nhạc. Đây là dịp để họ gặp gỡ và tương tác

với những người sáng tạo âm nhạc địa phương. Từ đó thúc đẩy sự tò mò và kích lệ họ phát triển đam mê với âm nhạc.

Hình 2.2. Trẻ lớp Lá 3 Trường Mầm non 2 tháng 9 với tiết mục “Giã gạo chày đôi Tây Nguyên” trong giờ hoạt động âm nhạc

Cho trẻ tham gia các sự kiện văn hóa địa phương là một cách để họ kết nối với cộng đồng. Điều này giúp thể hiện sự đa dạng văn hóa thông qua âm nhạc. Nó giúp tạo môi trường học tập tích cực giúp trẻ em phát triển kỹ năng xã hội. Ngoài ra, tăng sự tự tin khi thể hiện bản thân qua âm nhạc trước cộng đồng.

2.2.4. Dạy trẻ tiếp cận âm nhạc mọi lúc, mọi nơi

Việc dạy trẻ tiếp cận âm nhạc mọi lúc mọi nơi được thể hiện qua nội dung lồng ghép các hoạt động học của các lĩnh vực phát triển khác như: Phát triển nhận thức, phát triển ngôn ngữ, phát triển tình cảm-kỹ năng xã hội...[3]

Đối với các hoạt động khác như trong giờ thể dục sáng, có thể lựa chọn các bản nhạc với các giai điệu tạo thành liên khúc khác nhau để phù hợp với phần khởi động nhẹ nhàng, vận động cơ bản và hồi tĩnh, có thể mở cho trẻ nghe bài: Gà gáy le te (dân ca Cồng Khao) tạo cho trẻ không khí một ngày mới sinh động nhiều niềm vui.

Trong giờ hoạt động góc thì có thể cho trẻ hát, múa theo chủ đề, chơi các trò chơi liên quan đến các nhạc cụ dân tộc, trang trí các loại nhạc cụ dân tộc theo ý thích của trẻ.

Với giờ hoạt động ăn, có thể cho trẻ nghe các bản nhạc không lời nhẹ nhàng, tươi sáng với âm lượng vừa phải để trẻ tập trung vào việc ăn, thay đổi thường xuyên các bản nhạc để tạo cảm giác mới mẻ cho trẻ.

Khi đến giờ hoạt động ngủ có thể cho trẻ nghe các bản nhạc không lời, các bài hát ru nhẹ nhàng, có tiết tấu chậm để trẻ dần đi vào giấc ngủ và khi trẻ đã ngủ sâu thì tôi sẽ tắt bản nhạc để trẻ có một giấc ngủ ngon.

Hình 2.3. Hoạt động giao lưu âm nhạc “Vũ điệu đoàn kết” tại lớp Lá 2 trường mầm non Tây Đô

Và với hoạt động ngoài trời có thể cho trẻ chơi trò chơi dân gian “Tập tầm vông” kết hợp giới thiệu với trẻ bài dân ca “Tập tầm vông”.

Đến giờ đón, trả trẻ, thay vì cho trẻ chơi những đồ chơi tôi sẽ cho trẻ chơi những trò chơi gắn mang tính dân gian, kết hợp các làn điệu dân ca như: Tập tầm vông, Chi chi chành chành... hoặc cho trẻ nghe và trò chuyện về một số bản nhạc.

Khi nhà trường tổ chức các ngày lễ hội, giáo viên cho trẻ được tham gia giao lưu văn nghệ ở nhà trường, với các bạn lớp khác cũng như ở địa phương, ưu tiên lựa chọn kết hợp những bài hát, bài múa mang tính dân gian của mỗi dân tộc

Hơn thế nữa, từ việc giao lưu, tạo cơ hội cho trẻ được hoạt động nhóm, hoạt động tập thể để tăng tính hợp tác, chia sẻ, bên cạnh đó trẻ còn cảm nhận được sự quan tâm sâu sắc của cộng đồng đối với trẻ.

2.2.5. Khuyến khích trẻ sáng tác âm nhạc dựa trên văn hóa của mình

Giáo viên có thể khuyến khích trẻ em sáng tác âm nhạc dựa trên văn hóa của mình. Đây là cách giúp trẻ kết nối sâu sắc với bản sắc văn hóa của mình. Cho trẻ sáng tác các bài hát, điệu múa dựa trên văn hóa của mình. Việc tạo ra tác phẩm âm nhạc, trẻ em có thể hiện và chia sẻ những trải nghiệm, cảm xúc và giá trị từ văn hóa của mình. Điều này giúp phát triển kỹ năng sáng tác, tạo môi trường truyền đạt thông điệp văn hóa.

Việc sử dụng các nhạc cụ truyền thống giúp thúc đẩy sự đa dạng âm nhạc. Điều này là cách để tôn vinh và bảo tồn di sản văn hóa. Trẻ được khuyến khích

khám phá và sáng tạo với các âm thanh. Dựa trên văn hoá trẻ có thể tạo các tác phẩm âm nhạc độc đáo và đầy màu sắc.

Bạn cũng có thể tổ chức các cuộc thi sáng tác âm nhạc với chủ đề văn hóa. Cuộc thi để khích lệ sự tham gia và tài năng của trẻ em. Thông qua việc tham gia cuộc thi, trẻ em có cơ hội thể hiện tài năng của mình. Đồng thời trẻ được khuyến khích khám phá, tôn vinh văn hóa thông qua âm nhạc. Giúp tạo ra một cộng đồng học tập tích cực và đa dạng văn hóa trong trường học.

3. Kết luận

Tổ chức các hoạt động giáo dục âm nhạc cho trẻ tiếp cận đa văn hóa nhằm góp phần nâng cao chất lượng giáo dục mầm non, giúp giáo viên có cơ hội vận dụng kiến thức thực tiễn vào việc tổ chức hoạt động âm nhạc cho trẻ theo tiếp cận đa văn hoá. Khi tổ chức hoạt động các giáo viên đã lựa chọn và sử dụng đồ dùng, dụng cụ trang thiết bị dạy học đảm bảo tổ chức hoạt động giáo dục âm nhạc có sự đa dạng văn hóa, tạo cơ hội cho trẻ lựa chọn các đồ dùng, đồ chơi, dụng cụ âm nhạc theo ý thích và phù hợp với bài hát. Tổ chức hoạt động giáo dục âm nhạc theo tiếp cận đa văn hóa ở các cơ sở giáo dục mầm non giúp cho giáo viên hiểu rõ tầm quan trọng trong việc dạy trẻ mầm non tiếp cận với đa văn hóa và tổ chức linh hoạt các hoạt động giáo dục, hình thành kiến thức, hiểu biết và gìn giữ những nét văn hóa đặc trưng truyền thống của mỗi dân tộc Việt Nam cho trẻ ngay từ khi còn nhỏ.

Tài liệu tham khảo

- [1]. Phạm Thị Hòa (2010), *Tổ chức hoạt động âm nhạc cho trẻ mầm non*, NXB Đại học Sư phạm.
- [2]. Trần Thị Thùy Dương (2014), *Dạy hát dân ca trong giáo dục âm nhạc cho trẻ mầm non 5-6 tuổi, quận Hoàng Mai, Hà Nội*, Luận văn Thạc sĩ chuyên ngành Lý luận và Phương pháp dạy học Âm nhạc, Trường ĐHSP Nghệ thuật TW.
- [3]. Ngô Thị Nam (1988), *Âm nhạc và phương pháp giáo dục âm nhạc*, NXB Giáo dục Việt Nam.
- [4]. Lê Đức Sang, Hoàng Công Dụng, Trịnh Hoài Thu (2008), *Giáo trình âm nhạc và múa*, NXB Giáo dục.